

Świętokrzyskie

Paszport Turystyczny

Drogie Turystki, Drodzy Turycy!

Przekazuję do Waszych rąk „Świętokrzyski Paszport Turystyczny” i proponuję podróż do najdalszych zakątków naszego regionu, aby odkryć to, co naszym zdaniem najcenniejsze, najpiękniejsze, z czego jesteśmy dumni.

Świętokrzyskie to magiczny i pełen energii region, zachwycający bogactwem historii, kultury, przyrody i różnorodnością krajobrazu. To tutaj, jak niemal nigdzie indziej w Polsce, historia, tradycja i lokalna kultura splatają się ze współczesnością. Bo tylko tutaj – w Maleńcu, Sielpi czy Starej Kuźnicy – ożywają zabytkowe zakłady i maszyny z czasów Staropolskiego Okręgu Przemysłowego. Tylko tutaj, a dokładnie w Kielcach, odnaleźć można aż 5 rezerwatów, co jest ewenementem na skalę Europy. Tylko tutaj można stanąć oko w oko z dinozaurami, tylko tutaj piękne czarownice, zielarki i guślarki, słowiańskie bóstwa i demony przeniosą Was w świat magii i czarów.

Zapraszam Was gorąco do zwiedzania! Niech wyprawa po ziemi świętokrzyskiej będzie dla Was jednocześnie przygodą i możliwością poznania wielu ciekawych miejsc, historii i legend o naszym pięknym regionie.

Życzę wielu wspaniałych wrażeń!

Adam Jarubas

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego

twoje zdjęcie

Paszport Turystyczny

.....
imię

.....
nazwisko

.....
adres zamieszkania

.....
data urodzenia

.....
podpis

REGULAMIN

1. Organizatorem akcji paszportowej „**Świętokrzyskie Czaruje**” jest Samorząd Województwa Świętokrzyskiego.
2. Uczestnictwo w akcji jest dobrowolne i mogą w niej wziąć udział wszyscy zainteresowani: dzieci, młodzież, dorośli oraz osoby starsze.
3. Akcja ma na celu zachęcenie uczestników do uprawiania turystyki, poznania regionu świętokrzyskiego, jego przeszłości, współczesnego dorobku, kultury, piękna krajobrazu i przyrody.
4. Paszport jest „drogowskazem” dla turystów, zarówno tych małych, jak i tych dużych, i pokazuje miejsca, do których warto pojechać i które koniecznie trzeba zobaczyć w regionie świętokrzyskim.
5. Paszport zawiera wykaz 27 wybranych atrakcji turystycznych, które można odwiedzić w dowolnym terminie, zdobywając potwierdzenie pobytu w postaci pieczęci instytucji lub pamiątkowego stempla okolicznościowego.
6. Paszporty można odbierać w następujących miejscach:
 - a) Regionalne Centrum Informacji Turystycznej
w Kielcach, ul. Sienkiewicza 29, tel. 41 348 00 60
(pon.–pt. w godz. 9.00–18.00, sob. w godz. 9.00–17.00),

- b) Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
w Kielcach, Oddział Kultury Fizycznej i Turystyki,
ul. Paderewskiego 34 a, pokój 34, tel. 41 341 69 12
(pon.–pt. w godz. 7.30–15.30),
- c) Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego,
Punkt Obsługi Interesanta, al. IX Wieków Kielc 3, budynek C2,
parter (pon.–pt. w godz. 7.30–15.30).
7. Paszport ważny jest bezterminowo.
8. Paszport **nie upoważnia** do bezpłatnego wejścia do atrakcji.
9. Organizator **nie przewiduje przyznawania nagród**
za zwiedzanie atrakcji turystycznych i zebrane
w paszporcie pieczęcie.
10. Paszport można zachować jako pamiątkę z wakacji
czy też z pobytu w województwie świętokrzyskim.
11. Organizator zastrzega sobie prawo do interpretacji
i dokonywania zmian w regulaminie.

Życzymy miłych wrażeń!

miejsce na pieczętkę

1. Święty Krzyż

Na szczycie Łysej Góry, w sercu puszczy jodłowej, znajduje się klasztor pobenedyktynski, miejsce kultu religijnego odwiedzane przez tysiące turystów i pielgrzymów ze względu na przechowywane w nim Relikwie Drzewa Krzyża Świętego. Klasztor szczyci się ponad 1000-letnią historią. Zwiedzając zespół klasztorny trzeba zobaczyć także kościół z cennymi obrazami Franciszka Smuglewicza, kaplicę Oleśnickich, krużganki klasztorne, zakrystię, kryptę Jeremiego Wiśniewieckiego oraz Muzeum Misyjne.

tel. 41 317 70 21; www.swietykrzyz.pl

zwiedzanie klasztoru w dni robocze w godz. 9.00–12.30 i 13.00–17.00,
w niedziele i święta w godz. 13.00–17.00

W pobliżu warto zobaczyć:

- *Muzeum Przyrodnicze Świętokrzyskiego Parku Narodowego na Świętym Krzyżu*
- *gołoborze na Świętym Krzyżu, doskonale widoczne z platformy widokowej*
- *kościół św. Wawrzyńca z 1678 r. w Nowej Słupi*
- *Centrum Kulturowo-Archeologiczne w Nowej Słupi*

miejsce na pieczętkę

2. Osada średniowieczna w Hucie Szklanej

Pobyć w osadzie to niepowtarzalna okazja, aby poczuć magię średniowiecza i świętokrzyskich tradycji. To miejsce, gdzie odwiedzić można średniowieczne chłazy rzemieślników spod Świętego Krzyża: garncarza, cieśli, zielarki, kowala czy też gospodyni słowiańskiej, gdzie spotkać można czarownicę Lilanę i guślarza Wszemysława czekających z niecierpliwością, by zaprowadzić Was w najbardziej ciekawe zakątki osady. W osadzie można także skorzystać z bogatej oferty warsztatów interaktywnych oraz zorganizować edukacyjną grę terenową „Kraina Legend Świętokrzyskich”.

Huta Szklana 37, 26-004 Bieliny;
tel. 41 260 81 54, 260 81 56;
w dni wolne i święta tel. 603 852 640;
www.osadasredniowieczna.eu
czynne codziennie w godz. 10.00–18.00

W pobliżu warto zobaczyć:

- *Klasztor na Świętym Krzyżu (patrz opis str. 6)*
- *Muzeum Przyrodnicze Świętokrzyskiego Parku Narodowego na Świętym Krzyżu*
- *gołoborze na Świętym Krzyżu, doskonale widoczne z platformy widokowej*

miejsce na pieczętę

3. Pałac Biskupów Krakowskich w Kielcach

Aby poznać atmosferę dawnych Kielc należy wybrać się do Pałacu Biskupów Krakowskich, który wzniesiony został w połowie XVII wieku. Inicjatorem jego powstania był Jakub Zadzik. Dawna siedziba biskupia uznawana jest za najlepiej zachowaną w Polsce rezydencję z epoki Wazów. Jest to także jeden z najpiękniejszych zabytków Kielc, w którym siedzibę ma Muzeum Narodowe. Odwiedzając pałac można zobaczyć wystawę dawnego uzbrojenia europejskiego, a także sanktuarium Marszałka Piłsudskiego. Warte obejrzenia są także Sala Rycerska, Skarbczyk, Sypialnia Biskupia czy też Sala Portretowa, nakryta XVIII-wiecznym belkowym stropem, i na której ścianach wiszą portrety biskupów oraz królów.

pl. Zamkowy 1, 25-010 Kielce;
tel. 41 344 23 18; www.mnki.eu
czynne: wtorek–niedziela w godz. 10.00–18.00

W pobliżu warto zobaczyć:

- *katedrę p.w. NMP z 1171 roku*
- *Dworek Laszczyków – jedyny drewniany dwór w Kielcach z XVIII w.*
- *Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego*
- *Pałac Tomasz Zielińskiego*

miejsce na pieczętkę

4. Muzeum Zabawek i Zabawy w Kielcach

Tego miejsca po prostu nie można ominąć, zwłaszcza jeśli chce się choć na chwilę powspominać swoje lata dzieciinne. To największe i najstarsze muzeum zabawek w Polsce. Obejrzeć tu można modele wszystkiego, co jeździ, pływa i lata, czyli samochodów, statków i samolotów, jak również różnorodność lalek i marionetek. Najcenniejszą kolekcję muzeum stanowią zabawki historyczne. Najstarszym eksponatem jest niemiecka lalka woskowa pochodząca z końca XVIII w. Oprócz tego w muzeum zachwycają w pełni wyposażone pokoiki dla lalek, instrumenty muzyczne z dawnych lat czy gry planszowe z okresu międzywojennego.

plac Wolności 2, Kielce;

tel. 41 344 40 78;

www.muzeumzabawek.eu

czynne: wtorek–niedziela w godz. 9.00–17.00

W pobliżu warto zobaczyć:

- *główny deptak Kielc – słynną ul. Sienkiewicza*
- *Muzeum Historii Kielc (patrz opis str. 10)*
- *kościół pw. św. Wojciecha*

miejsce na pieczętę

5. Muzeum Historii Kielc

Historia Kielc jest pełna interesujących zdarzeń i faktów. Warto zagłębić się w dzieje Kielecczyny i odwiedzić Muzeum Historii Kielc. Wewnątrz jego gmachu prezentowana jest wystawa „Z dziejów Kielc”, dzięki której poznać można miasto od jego czasów średniowiecznych do momentu stania się stolicą regionu w XIX i XX stuleciu. Wśród eksponatów obejrzyć można m.in. najstarszą pieczęć miejską, odtworzoną chatę średniowiecznych osadników, a także mundury oficerów stacjonujących w Kielcach pułków. Za pomocą przygotowanych dla zwiedzających pokazów multimedialnych, można przenieść się w klimat dawnych Kielc.

ul. Leonarda 4, Kielce;

tel. 41 340 55 20;

www.muzeumhistoriikielc.pl

czynne: wt., czw., sob., niedz. i święta w godz. 9.00–16.00,
śr., pt. w godz. 10.00–18.00

W pobliżu warto zobaczyć:

- *główny deptak Kielc – słynną ul. Sienkiewicza*
- *odrestaurowany rynek*
- *kościół pw. św. Wojciecha*

miejsce na pieczętkę

6. Park Etnograficzny w Tokarni

W malowniczo położonym w zakolu Czarnej Nidy skansenie zgromadzono najcenniejsze zabytki XVIII/XIX-wiecznego budownictwa drewnianego regionu świętokrzyskiego. By ułatwić zwiedzanie zabytki zostały podzielone na sektory budownictwa małomiasteczkowego, wyżynnego, dworsko-folwarcznego, świętokrzyskiego i terenów lessowych. Dzięki temu możliwe jest poznanie realiów dawnego wiejskiego życia, jak również jego przemysłu i rzemiosła. Do najciekawszych należą m.in. dwór z Suchedniowa z 1856 r., kościół z Rogowa z 1761 r. z bogatą polichromią, spichlerz ze Złotej z 1719 r. czy też wiatrak z Grzmucina.

Tokarnia 303, k. Chęciny; tel. 41 315 41 71;

kasa: 515 458 649; www.mwk.com.pl

czynne: I–III wt.–niedz. 9.00–15.00, IV wt.–niedz. 9.00–17.00,
V–VI pon.–niedz. 9.00–18.00, VII–VIII wt.–niedz. 10.00–18.00,
IX wt.–niedz. 9.00–18.00, X wt.–niedz. 9.00–17.00,
XI–XII wt.–niedz. 9.00–15.00

W najbliższej okolicy warto zobaczyć:

- *Chęciny z ruinami zamku (patrz opis str. 14)*
- *zamek rycerski w Sobkowie*
- *zabytkowy drewniany kościół w Mnichowie*

miejsce na pieczętę

7. Zabytkowy Zakład Hutniczy w Malenicy

Zabytkowy zespół walcowni i gwoździarni ma już ponad 200-letnią historię. Został on założony przez kasztelana łukowskiego Jacka Jezierskiego w 1784 r. Do dziś zachował się cykl produkcyjny, walcowania blach oraz wytwarzania narzędzi gospodarczych, hale walcowni i szpadlarni z 1839 roku oraz unikalne maszyny i koła wodne.

Maleniec 54, Ruda Maleniecka;
tel. 41 373 11 42;
www.maleniec.powiat.konskie.pl
czynne: codziennie w godz. 7.00–18.00

W pobliżu warto również zobaczyć inne zabytki techniki:

- *Muzeum Zagłębia Staropolskiego w Sielpi Wielkiej*
- *Kuźnię mechaniczną w Starej Kuźnicy*

miejsce na pieczętkę

8. Jaskinia Raj

Położona ok. 10 km od centrum Kielc Jaskinia Raj, to najpiękniejsza jaskinia krasowa regionu. Zwiedzanie rozpoczyna się w pawilonie, gdzie zorganizowano wystawę muzealną przedstawiającą geologię, historię i znaleziska archeologiczne oraz paleontologiczne wydobyte podczas eksploracji jaskini przez ekipy naukowców. W dalszej części odwiedzić można Komorę Wstępną, Komorę Złomisk oraz Salę Kolumnową i Stalaktytową, w której światła lamp wydobywają z mroku tysiące stalaktytów i zaskakujące swym kształtem stalagmity.

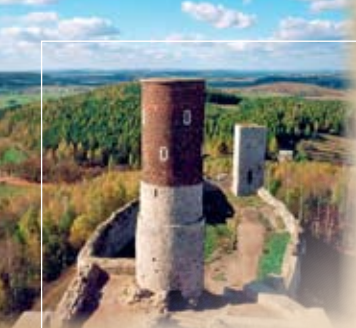
Chęciny – Dobrzączka;

rezerwacja wejść: tel. 41 346 55 18; www.jaskiniaraj.pl

czynne: 15.I–15.XI wt.–niedz. w godz. 10.00–17.00

W pobliżu warto również zobaczyć:

- *ruiny zamku w Chęcinach (patrz opis str. 14)*
- *Park Etnograficzny w Tokarni (patrz opis str. 11)*

miejsce na pieczętkę

9. Ruiny zamku królewskiego w Chęcinach

Tutejszy zamek zbudowany został około 1300 roku na górze zwanej Zamkową. Dzięki rozbudowie przez Kazimierza Wielkiego w XIV w. twierdza stała się jedną z najpotężniejszych polskich warowni. Legendy mówią, iż w zamku spotkać można ducha dawnej jego mieszkanki – królowej Bony. Warto wejść na jedną z wież, z której w pogodny dzień rozciąga się wspaniały widok na okolicę.

Centrum Informacji Turystycznej i Historycznej;

tel. 41 315 18 29; www.checiny.pl

czynne codziennie: IV–X w godz. 9.00–19.00

W samych Chęcinach warto zobaczyć m.in.:

- *klasztór franciszkanów*
- *synagogę*
- *kościół pw. św. Ducha*
- *kamienicę „Niemczówkę”*

W najbliższej okolicy natomiast:

- *Muzealną Izbę Górnictwa Kruszcowego w Miedziance*
- *Park Etnograficzny w Tokarni (patrz opis str. 11)*

miejsce na pieczętkę

10. Ciuchcia Expres Ponidzie

Ta wąskotorowa kolejka ma już ponad 90-letnią tradycję. Zbudowana została w 1915 roku i do dziś kursuje na trasie Jędrzejów – Pińczów. Jadąc tym zabytkowym pociągiem podziwiać można przepiękne krajobrazy Ponidzia i Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego. Na życzenie grup można zorganizować postój w Umianowicach, gdzie znajduje się miejsce na grilla.

ul. Dojazd 1, Jędrzejów; tel. 41 386 22 55; www.ciuchcia.eu

kursuje na trasie Jędrzejów – Pińczów – Jędrzejów
w każdą niedzielę od maja do września;
odjazd ze stacji Jędrzejów Wąski o godz. 10.00,
powrót z Pińczowa o godz. 14.35

W Pińczowie pozostają 2 godz. i 45 min. na zwiedzanie.

W tym czasie zobaczyć można m.in.:

- kaplicę św. Anny z 1600 r., znajdującą się na wzgórzu, z którego rozpościera się przepiękny widok na miasto i okolice
- popauliński zespół klasztorny
- kościół i klasztor reformatów
- renesansową synagogę

miejsce na pieczętkę

11. Muzeum im. Przytkowskich w Jędrzejowie

Znajdujące się przy rynku muzeum słynie z bogatej kolekcji zegarów słonecznych oraz innych przyrządów do mierzenia czasu: klepsydr, zegarów ogniowych, a także przyrządów astronomicznych. Uznaje się, iż jest to trzeci taki zbiór na świecie po Oxfordzie i Chicago. Dział starodruków zgromadzony w muzeum liczy ponad 600 tomów. Do najcenniejszych ksiąg należy dzieło Kopernika z 1566 r. oraz egzemplarze z autografami Heweliusza, Kartezjusza i Huyghensa.

pl. T. Kościuszki 7/8, Jędrzejów;
tel. 41 386 24 45; www.muzeum.jedrzejow.pl
czynne: 15 IV–31.10 wt.–niedz. w godz. 8.00–17.00,
1 XI–14 IV wt.–niedz. w godz. 8.00–16.00

W Jędrzejowie warto również zobaczyć:

- *Opactwo Cystersów z 1149 roku.*

W najbliższej okolicy natomiast:

- *zabytkowy drewniany kościół w Mnichowie*
- *dworek Mikołaja Reja w Nagłowicach*
- *Park Etnograficzny w Tokarni (patrz opis str. 11)*

miejsce na pieczętkę

12. Muzeum Przyrody i Techniki w Starachowicach

Muzeum Przyrody i Techniki to placówka wyjątkowa pod względem różnorodności swoich zbiorów. Jej najcenniejszym elementem jest Zespół Wielkopiecowy z pierwszej połowy XIX wieku. To jednocześnie najlepiej zachowany kompleks zakładów hutnictwa żelaza w Europie. W Muzeum zobaczyć można także zabytkowe auta czy też skamieniałe tropy dinozaurów. A wszystko to zobaczyć można spacerując po przygotowanych specjalnie trasach dydaktycznych.

ul. Wielkopiecowa 1, Starachowice;
tel. 41 275 40 83; www.ekomuzeum.pl
czynne: IV–X wt.–pt. w godz. 8.00–18.00,
sob.–niedz. w godz. 12.00–18.00,
XI–III wt.–pt. w godz. 8.00–16.00,
sob.–niedz. w godz. 12.00–16.00

W najbliższej okolicy warto zobaczyć:

- *zabytkową i unikalną drewnianą dzwonnice przy kościele pw. Wniebowzięcia NMP w Krynkach*
- *Opactwo Cystersów w Wąchocku*
- *miasteczko Bodzentyn z ruinami zamku biskupów krakowskich, zabytkową drewnianą zagrodą Czernikiewiczów, gotyckim kościołem z XV w.*

Obłegorek

Kielce

Tokarnia

Chęciny

Wiślica

Sandomierz

Krzyżtopór

Kurozwęki

miejsce na pieczętkę

13. Krzemionki k. Ostrowca Świętokrzyskiego

W Krzemionkach znajduje się zespół prehistorycznych kopalń krzemienia pasiastego funkcjonujących w okresie neolitu i wczesnej epoki brązu (ok. 3900 – 1600 p.n.e.). Jest to jeden z największych i najlepiej zachowanych obiektów tego typu na świecie. Pomimo upływu tysięcy lat podziemia kopalń przetrwały do naszych czasów w niemal niezmienionym stanie. Turyści mogą je podziwiać wędrując podziemną trasą o długości prawie 500 m. Ponadto obejrzeć można zrekonstruowane zabudowania neolityczne i obozowisko górników.

Sudół 135a, 27-400 Ostrowiec Św.;

informacja i rezerwacja: tel. 41 262 09 78;

www.krzemionki.info

czynne: w sezonie IV–X pon.–pt. w godz. 9.00–19.00,
sob.–niedz. w godz. 11.00–19.00

poza sezonem XI–III pon.–niedz. w godz. 8.00–16.00

W najbliższej okolicy warto zobaczyć:

- *kompleks turystyczny w Bałtowie (patrz opis str. 21)*
- *Żywe Muzeum Porcelany w Ćmielowie*
- *drewniany kościół w Rudzie Kościelnej*

miejsce na pieczętkę

14. Bałtów – kompleks turystyczny

Jurapark, Zwierzyńiec Bałtowski, spływ tratwami, Park Rozrywki, Kraina Koni, Żydowski Jar, Rollercoaster, kino 5D, prehistoryczne oceanarium, warsztaty paleontologiczne, lek-

cje muzealne, gastronomia, punkty z pamiątkami – to wszystko czeka na Was w oddalonym o 13 km od Ostrowca Świętokrzyskiego Bałtowie – największym kompleksie turystycznym w Polsce.

Bałtów 8a, k. Ostrowca Św.; tel. 41 264 14 21;
informacje dot. poszczególnych atrakcji na stronie:
www.juraparkbaltow.pl

W najbliższej okolicy warto zobaczyć:

- *kopalnie krzemienia pasiastego w Krzemionkach (patrz opis str. 20)*
- *Żywe Muzeum Porcelany w Ćmielowie*
- *drewniany kościół w Rudzie Kościelnej*

miejsce na pieczętę

15. Zespół Pałacowy w Kurozwękach

Pałac w Kurozwękach, tzw. Mały Wawel, to dawna warownia, następnie przekształcona w rezydencję pałacową. Warto zwiedzić wnętrza pałacu wraz z piwnicami, dwa XVIII-wieczne pawilony – Oranżerię i Oficynę, zobaczyć mini-zoo czy pojeździć na wielbłądzie Tytusie. Niecodzienną atrakcją jest jedyne w Polsce stado bizonów, które można oglądać z wnętrza wozu „safari bizon” i kukurydziany labirynt czynny od lipca do października, przybierający co roku inny kształt.

Kurozwęki, k. Staszowa;

tel. 15 866 72 71, 866 72 72; www.bizony.pl

czynne: w sezonie V–X w godz. 9.00–18.00, poza sezonem 10.00–16.00

W najbliższej okolicy warto zobaczyć:

- *miasto Staszów z zabytkowym ratuszem i kościołem św. Bartłomieja*
- *miasteczko Szydłów (patrz opis str. 23)*

miejsce na pieczętkę

16. Szydłów – polskie Carcassonne

Szydłów, z powodu doskonale zachowanego średniowiecznego układu urbanistycznego oraz murów miejskich, już przed laty zyskał miano polskiego Carcassonne. Wykonane z lokalnego wapienia w XIV w. mury mierzyły 1080 m długości do 1,8 m szerokości. Po dziś dzień w Szydłowie podziwiać można resztki fosy, murów, Salę Rycerską, Skarbczyk, w którym znajduje się Muzeum Regionalne, Synagogę, Bramę Krakowską oraz zabytkowe kościoły.

**Punkt Informacji Turystycznej w Gminnym Centrum Kultury;
ul. Targowa 3, Szydłów; tel. 41 354 53 13; www.szydlow.pl**

W najbliższej okolicy warto zobaczyć:

- *miasto Staszów z zabytkowym ratuszem i kościołem św. Bartłomieja*
- *zespół pałacowy w Kurozwękach (patrz opis str. 22)*

miejsce na pieczętę

17. Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie

Michniów to wieś spacyfikowana przez oddziały niemieckie w dniach 12–13 lipca 1943 r. Wymordowanie mieszkańców wsi było odwetem za ich pomoc dla oddziałów partyzanckich oraz przynależność do Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich. Szczątki zamordowanych spoczywają w zbiorowej mogile, na której zaraz po wojnie postawiono kamienną tablicę z nazwiskami ofiar. Wybudowane w Michniowie mauzoleum jest obecnie miejscem upamiętnienia setek polskich wsi, które dotknęły krwawe represje ze strony okupanta. Symbolem Michniowa jest górująca nad Sanktuarium „Pieta Michniowska”.

Michniów 38, k. Suchedniowa; tel. 41 254 51 62; www.mwk.com.pl
czynne: wtorek–niedziela w godz. 10.00–16.00

Uwaga! W związku z remontem mauzoleum mogą wystąpić utrudnienia podczas zwiedzania. Uprzejmie prosimy o wcześniejsze telefoniczne uzgodnienie terminu wizyty pod nr tel. 600 33 44 90 lub 664 51 77 18.

W najbliższej okolicy warto zobaczyć:

- *miejsczko Bodzentyn z ruinami zamku biskupów krakowskich, zabytkową drewnianą zagrodą Czernikiewiczów i gotyckim kościołem z XV w.*
- *„Szlakany Dom” w Ciekotach – dworek Stefana Żeromskiego*

miejsce na pieczętkę

18. Muzeum im. Orła Białego w Skarżysku-Kamiennej

Działające od ponad 35 lat muzeum mieści się w budynku Huty „Rejów” z XIX wieku. W Muzeum zgromadzono wiele sprzętu wojskowego, eksponaty dotyczące wojny obronnej z 1939 r. oraz wyposażenie i umundurowanie żołnierzy. W ramach ekspozycji plenerowej prezentowanych jest ponad 140 eksponatów: czołgi, samoloty, armaty, działa artyleryjskie. Unikatowymi w skali kraju eksponatami są pełnomorski kuter torpedowy ORP „Odważny” oraz niemieckie samobieżne działo pancerne StuG IV.

ul. Słoneczna 90, Skarżysko-Kamienna

tel. 41 262 15 87; www.muzeum.skarzysko.pl;

czynne codziennie: I–III oraz XI–XII w godz. 8.00–16.00,

IV i IX w godz. 8.00–19.00, V–VIII w godz. 8.00–20.00,

X w godz. 8.00–18.00

W Skarżysku warto również zobaczyć:

• *Sanktuarium Matki Bożej Ostrobramskiej*

W najbliższej okolicy natomiast:

• *drewniane kościoły w Bliżynie, Mroczkowie i Odrowążu*

• *rezerwat Gagaty Sołtykowskie oraz Skalki Piekło pod Niektaniem*

miejsce na pieczętę

19. Poczosterski Zespół Klasztorny w Koprzywnicy

Kompleks poklasztorny Opactwa Cystersów obejmuje kościół Romański św. Floriana oraz zachowane wschodnie skrzydło klasztoru wzniesione na początku XIII w. Kościół wraz z kapitułarzem oraz zachowanymi obiektami poklasztornymi, z racji walorów architektonicznych łączących estetykę romańską z elementami sztuki gotyckiej i barokowej, stanowią obiekty unikalnej wartości architektonicznej w skali całego kraju.

**ul. Krakowska 76, Koprzywnica;
tel. 15 847 62 02;
www.koprzywnica.eu**

W najbliższej okolicy warto zobaczyć:

- *Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Sulistawicach*
- *Stary kościół z XVII w. z fragmentami z XII–XIII w. w Sulistawicach*
- *kolegiatę św. Józefa w Klimontowie*

miejsce na pieczętkę

20. Zamek Krzyżtopór w Ujeździe

Wzniesiony przez Wawrzyńca Senesa w latach 1631–1644 zamek Krzyżtopór w Ujeździe był przed powstaniem Wersalu największą budowlą pałacową w Europie. Fundator tego „palazzo in fortezza” – wojewoda sandomierski Krzysztof Ossoliński chciał olśnić współcześnie mu żyjących. I tak monumentalny zespół pałacowy wbudowany w pięcioboczną bastionową fortecę wzniesiony został na wzór kalendarza. Posiadał tyle okien ile dni w roku, tyle komnat ile tygodni, tyle wielkich sal ile miesięcy i 4 wieże symbolizujące 4 pory roku. Stropem jednej z wież było akwarium, a konie w stajniach piły wodę z marmurowych żłobów. Mówi się również, iż w roku przestępnym otwierano 366 okno.

Ujazd 73, k. Iwanisk;

tel. 15 860 11 33;

www.krzyztopor.org.pl

czynne codziennie: IV–IX w godz. 8.00–20.00,

X w godz. 8.00–17.00, XI–III w godz. 8.00–16.00

W najbliższej okolicy warto zobaczyć:

- kolegiatę św. Józefa w Klimontowie
- miasto Opatów z zabytkową kolegiatą św. Marcina z 2. poł. XII w., podziemną trasą turystyczną oraz klasztorem oo. Bernardynów z barokowym kościołem

miejsce na pieczętkę

21. Trasa podziemna w Sandomierzu

W czasach, kiedy to handel był główną dźwignią rozwoju Sandomierza, pojawiła się potrzeba magazynowania sprzedawanych i kupowanych produktów. W tym celu postanowiono wykorzystać podziemną przestrzeń i w okresie XIII–XVI wieku, zaczęto drążyć w skale lessowej labirynty korytarzy, piwnic i komór. Wraz z upływem czasu, podziemne zakamarki zaczęły powoli niszczeć. Chcąc je uchronić postanowiono połączyć część piwnic. I tak powstała współczesna Podziemna Trasa Turystyczna, przechodząca pod kamienicami znajdującymi się przy ulicach Opatowskiej, Oleśnickich i Bartolona oraz pod rynkiem. Jej długość wynosi 470 m i obejmuje 34 komory na różnych poziomach.

ul. Oleśnickich 1, Sandomierz; tel. 15 832 30 88
lub kontakt z PTTK, tel. 15 832 23 05; www.pttk-sandomierz.pl
czynne codziennie: V–X w godz. 10.00–18.00,
XI–IV w godz. 10.00–17.00

W Sandomierzu warto również zobaczyć m.in.:

- rynek z Ratuszem i zabytkowymi kamienicami
 - Bramę Opatowską, z której rozpościera się przepiękny widok na okolicę i Wisłę
 - Wąwóz Królowej Jadwigi
 - katedrę z XIV w. z cennymi freskami bizantyjsko-ruskimi.
- Warto skorzystać także z Rejsów po Wiśle.*

miejsce na pieczętkę

22. Muzeum Diecezjalne Sztuki Kościelnej w Sandomierzu

Dom Długosza wybudowany został w 1476 r. Do roku 1819 budynek był własnością księży misjonarzy, jednak po rozwiązaniu ich zgromadzenia zaczął stopniowo popadać w ruinę. Dopiero w latach 1934–1936 z inicjatywy biskupa Włodzimierza Jasińskiego odzyskał swą dawną świetność. Do dnia dzisiejszego zachował się charakterystyczny wielotraktowy układ, obramienia otworów wykonane z białego piaskowca, a także schody na piętro wykonane w grubości muru. Od roku 1937 stanowi siedzibę Muzeum Diecezjalnego. W cennych zbiorach znajdują się eksponaty: sztuki zdobniczej, elementów wystroju architektonicznego, malarstwa, ceramiki, rzeźby sakralnej, tkaniny, jak również kolekcja mebli, archeologii i numizmatyki.

ul. Jana Długosza 9, Sandomierz;

tel. 15 833 26 70;

www.domdlugosza.sandomierz.org

czynne: IV–IX pon.–sob. w godz. 9.00–16.30,

niedz. i święta 13.30–16.30,

X–III pon.–sob. 9.30–15.00,

niedz. i święta 13.30–15.00

W Sandomierzu warto również zobaczyć (patrz opis str. 28)

miejsce na pieczętę

23. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu

Muzeum znajduje się w zbudowanym przez Kazimierza Wielkiego zamku. Pierwotnie gotyckie zabudowania obejmowały dwa budynki mieszkalne z kaplicą, spi-chlerz, kuchnię, zbrojownię, browar oraz młyn konny. Z upływem lat następowała rozbudowa zamku, zwłaszcza za czasów panowania Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta. W 1656 r. w wyniku wojny polsko–szwedzkiej zniszczone zostały skrzydła: wschodnie, południowe i część północnego. Z inicjatywy króla Jana III Sobieskiego w latach 1680–1688 odbudowano zachodnie skrzydło, a zamek został przebudowany w wolno–stojący budynek typu pałacowego. Obecnie jest siedzibą Muzeum Okręgowego. Obejrząc w nim można tematyczne wystawy stałe dotyczące historii ziemi sandomierskiej, malarstwa, krzemienia pasiastego zwanego kamieniem optymizmu, a także dawnej kuchni królewskiej.

**ul. Zamkowa 12, Sandomierz; tel. 15 644 57 57, 832 22 65;
www.zamek-sandomierz.pl**

zwiedzanie: V–IX wtorek–piątek w godz. 10.00–17.00,
sobota–niedziela w godz. 10.00–18.00,
X–IV wtorek–piątek w godz. 9.00–16.00,
sobota w godz. 9.00–15.00, niedziela w godz. 10.00–15.00

W Sandomierzu warto również zobaczyć (patrz opis str. 28)

miejsce na pieczętę

24. Muzeum Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku

Któż z nas nie pamięta przygód Stasia i Nel z *W pustyni i puszcy* lub historii Kmicica z *Potopu*. Henryk Sienkiewicz nieodłącznie kojarzy się z latami spędzonymi w szkolnych ławkach. Warto poznać bliżej jego twórczość, jak i jego osobę. W Oblęgorku usytuowana jest letnia rezydencja polskiego noblisty. Pisarz otrzymał ją w darze od społeczeństwa w 1900 r. z okazji 25-lecia pracy literackiej. Od 1958 r. pałac jest siedzibą oddziału Muzeum Narodowego w Kielcach. Mieszcząca się w jego wnętrzu ekspozycja wiernie odzwierciedla układ pokoi i ich wyposażenia z czasów pobytu Henryka Sienkiewicza.

Oblęgorek, k. Strawczyną;

tel. 41 303 04 26;

www.mnki.eu

czynne: wtorek–niedziela w godz. 10.00–18.00

W najbliższej okolicy warto zobaczyć:

- kościół pw. św. Marii Magdaleny i Mikołaja z 1655 r. w Chełmcach
- pozostałości zakładów wielkopieczowych z osiedlem pracowniczym z lat 1828–1831 w Bobrzy
- ruiny pałacu Tarłów z lat 1645–1650 w Podzamczu Piekoszowskim

miejsce na pieczętkę

25. Muzeum Zagłębia Staropolskiego w Sielpi

Sielpia to największa miejscowość wypoczynkowa w regionie świętokrzyskim położona nad 60-hektarowym zalewem. W Sielpi w XIX wieku działał jeden z największych zakładów przemysłowych Zagłębia Staropolskiego. Dzisiaj w dawnych budynkach walcowni i pudlingarni mieści się muzeum, którego najcenniejszym eksponatem jest olbrzymie metalowe koło o średnicy 8 metrów oraz wiele unikatowych maszyn i urządzeń.

ul. Słoneczna 19, Sielpia, k. Końskich;

tel. 41 372 02 93

czynne: wtorek–niedziela w godz. 9.00–12.00, 13.00–17.00

W najbliższej okolicy warto zobaczyć:

- *Zabytkowy Zakład Hutniczy w Maleńcu (patrz opis str. 17)*
- *miasteczko Końskie z zabytkowym kościołem św. Mikołaja oraz parkiem i zespołem pałacowym z tzw. małą architekturą ogrodową z 2. poł. XVIII i 1. poł. XIX stulecia*

miejsce na pieczętkę

26. *Wiślica*

Jedna z najstarszych miejscowości regionu świętokrzyskiego. Według legendy nazwa osady pochodzi od imienia jej założyciela, księcia Wiślan Wiślimira, który wraz ze swoim otoczeniem w 880 roku miał przyjąć tu chrzest. Opowiada o tym tzw. legenda panońska, czyli Żywot św. Metodego. W Wiślicy zobaczyć można unikalną w skali europejskiej posadzkę wiślicką, tzw. „Płytę Orantów” z 1170 roku, kolegiatę (obecnie Bazylikę Mniejszą) pw. Narodzenia N.M.P. z 1350–1360 r., pozostałości kościoła św. Mikołaja z końca X lub początku XI w., pozostałości misy chrzcielnej oraz Dom Długosza z 1460 r., w którym znajduje się Muzeum Regionalne.

pl. Solny 32, Wiślica;
tel. 41 379 21 64, 502 634 495;
www.muzeum.wislica.pl
czynne: codziennie w godz. 10.00–18.00

W najbliższej okolicy warto zobaczyć:

- kościół pw. św. Bartłomieja z ok. poł. XV w. w Chotlu Czerwonym
- drewniany kościół pw. św. Stanisława Biskupa z 1527 r. w Chotelku
- miejscowość uzdrowską Busko-Zdrój z m.in. zabytkowym sanatorium Marconi z 1836 r., drewnianym kościołem św. Leonarda z 1699 r., kościołem św. Anny z 1884 r.

miejsce na pieczętkę

27. Europejskie Centrum Bajki w Pacanowie

W Pacanowie kozy kują, więc Koziołek, mądra głowa, błąka się po całym świecie, aby dojść do Pacanowa – tym wierszykiem zaczynają się słynne kreskówki o Koziołku Matołku, postaci stworzonej przez Kornela Makuszyńskiego, która stała się inspiracją do utworzenia Europejskiego Centrum Bajki – nowoczesnej placówki składającej się z muzeum, biblioteki, sali kinowej i teatralnej, pracowni i księgarni. A wszystko to dla dzieci, by mogły zdobywać wiedzę, poszerzać horyzonty i obcować z kulturą. Niezapomnianych wrażeń dostarczy z pewnością wystawa „Bajkowy Świat”, która poprzez wykorzystanie technik multimedialnych pozwala na interaktywną zabawę.

ul. Makuszyńskiego 1, Pacanów;

tel. 041 376 50 79;

www.stolica-bajek.pl

czynne: wtorek–niedziela w godz. 9.00–17.00

Uwaga! Zwiedzanie możliwe po wcześniejszej rezerwacji.

W Pacanowie warto również zobaczyć:

- *kościół pw. św. Marcina z XIII w.*

W najbliższej okolicy natomiast:

- *kościół drewniano-murowany św. Idziego Opata z 1459 r. w Zborówku*
- *kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Beszowej*

Regionalne Centrum Informacji Turystycznej
ul. Sienkiewicza 29, 25-007 Kielce
tel. 41 348 00 60
www.swietokrzyskie.travel

Informacje o akcji paszportowej znajdują się
na stronie **www.sejmik.kielce.pl**

Publikacja wykonana na zlecenie
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.

Tekst i mapa: Małgorzata Władyszewska
Fotografie: K. Pęczalski, ABM, P. Pierściński, Muzeum Wsi Kieleckiej,
M. Władyszewska, S. Skuta, M. Gorzkowska, GOS Szczecin,
Muzeum Zabawek i Zabawy, ECB Pacanów, A. Łukasik, Agencja JP,
arch. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.
Rysunkowe miniatury atrakcji na mapie wykonane przez
„AMART Media” oraz Amistad Sp. z o.o.

Skład i druk: Pracownia C&C Sp. z o.o.
www.pracowniacc.pl
Nakład: 15 000 egzemplarzy

ISBN 978-83-61192-25-1

Rok wydania 2012

